

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА**

Факультет педагогіки і психології

Кафедра методик та технологій дошкільної освіти

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Декан факультету
педагогіки і психології

Олефіренко Т.О. _____

(підпис)

« ____ » _____ 20 ____ р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ ЗІ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ**

освітнього ступеня _____ бакалавр _____
(бакалавр/магістр)

галузі знань _____ 01 Освіта/Педагогіка _____
(шифр та найменування галузі знань)

спеціальності _____ 012 «Дошкільна освіта» _____
(код та найменування спеціальності)

Шифр за навчальним планом _____ П02 _____

Київ – 2020

Робоча програма з виробничої практики зі спеціалізації/виробничої практики для студентів освітнього рівня «Бакалавр» спеціальності 012 «Дошкільна освіта» на 2019/2020 н.р.

Робоча програма розроблена на підставі програми виробничої практики зі спеціалізації студентів галузі знань 01 «Освіта»/»Педагогіка» спеціальності 012«Дошкільна освіта», затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова (протокол № 12 від «27» червня 2017 р.), з урахуванням поточних змін, зафіксованих у наскрізній програмі практик 2019/20 навчального року.

Розробники: Левінець Н.В., кандидат педагогічних наук, доцент;
Мордоус І.О., кандидат педагогічних наук, доцент;
Гальченко В.М., кандидат психологічних наук, доцент;
Поворознюк С.І., кандидат філологічних наук, доцент;
Волощенко Н.О., старший викладач.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри методик та технологій дошкільної освіти, протокол № 8 від «27» березня 2020 р.

Завідувач кафедри _____ проф. Луценко І.О.

І.ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма практики зі спеціалізації/ виробничої практики передбачена програмою підготовки фахівців спеціальності «Дошкільна освіта» відповідно до вимоги щодо забезпечення окремої практики задля отримання додаткової професійної кваліфікації.

Місце практики в професійній підготовці. Педагогічна практика зі спеціалізації/виробнича практика є заключною ланкою у практичній підготовці студентів освітнього рівня «Бакалавр» спеціальності 012«Дошкільна освіта».

Її **метою** є забезпечення умов для практичного втілення студентами набутих знань у рамках вивчення блоку дисциплін за вибором, що забезпечують професійну підготовку за додатковою спеціальністю та отримання додаткової професійної кваліфікації.

Програма практики зі спеціалізації/виробничої практики є комплексною, оскільки складається з частин, кожна з яких ілюструє мету та зміст проходження практики з:

- додаткової спеціалізації «Практична психологія»;
- додаткових спеціальностей: «Початкова освіта», «Середня освіта (мова та література (англійська))», «Логопедія» та «Інклюзивна освіта».

Опис виробничої практики зі спеціалізації/виробничої практики

	«Бакалавр» 4 р.н.	«Бакалавр» 3 р.н.	«Бакалавр» 1,10 р.н.
Рік підготовки:	4	4	2
Семестр:	8	8	4
Кількість тижнів:	4	4	4
Кількість кредитів:	6	6	6
Загальна кількість годин:	180	180	180

Вид контролю: диференційований залік.

Форми та методи контролю

Контроль якості практичної підготовки студентів відбувається з урахуванням загальноприйнятого підходу індивідуалізації навчання.

Форми поточного контролю: індивідуальна, групова, комбінована. Зокрема: контроль ведення щоденника практики та поточної документації, перевірка активності студентів під час самостійної педагогічної діяльності на посаді відповідного фахівця освітнього закладу, відвідування та взаємовідвідування запланованих заходів із подальшим їх обговоренням, контроль за дотриманням усіх вимог проходження практики та своєчасне подання звітної документації у повному обсязі.

Методи: усного, письмового контролю та самоконтролю.

Співбесіда, аналіз діяльності, звіт, самоаналіз.

Методичні рекомендації для дистанційного проходження практики зі спеціалізації /виробничої практики

Виконання основних завдань практики у дистанційному форматі активізує студента-практиканта до використання усього спектру сучасних інноваційних технологій, які широко застосовуються закладами освіти. На сьогодні досвід запровадження освітніх інновацій у роботі з дітьми достатньо представлений у різноманітних джерелах, серед яких: сайти закладів освіти, управлінь освіти, інклюзивно-ресурсних центрів, Інституту спеціальної педагогіки НАПН України, МОН України. Цінним для вивчення практики роботи освітніх закладів можуть бути відео занять, режимних моментів, різних форм корекційно-розвивальної роботи, історій окремих родин, які діляться власним досвідом «входження» в інклюзивне освітнє середовище, шляхами вирішення повсякденних питань, пов'язаних із задоволенням усіх потреб дитини, а також уроків, що розташовані на сайтах закладів освіти, в соціальних мережах, YouTube тощо. Вивчення цих джерел допоможе студентам зорієнтуватися у напрямках майбутньої професійної діяльності, скласти календарний графік проходження практики, в якому в повному обсязі будуть представлені всі завдання.

Під час проходження практики дистанційно студенту-практиканту рекомендуємо звернути увагу на особливості підготовки й оформлення звітної документації.

Щоденник практики оформлюється в електронному вигляді з дотриманням усіх вимог щодо змісту та термінів звітності. Студент має звітувати керівнику практики від фахової кафедри про ситуацію з оформленням щоденника, виконувати усі рекомендації.

Календарний графік проходження практики також оформлюється в електронному вигляді. Студент має кожного дня планувати достатній обсяг завдань, пов'язаних із вивченням сайтів, пошуком інформації, оформленням конспектів, підготовкою консультацій для батьків, вихователів, розгорнутого аналізу переглянутих занять/уроків, самоаналізу власної діяльності, розробленням власних конспектів проведення занять/уроків, відповідей для батьків з актуальних питань навчання, виховання та розвитку дитини.

Календарний план освітнього процесу варто оформлювати на 1 місяць (квітень). Для ознайомлення зі зразками календарного планування рекомендуємо скористатися відкритими інтернет-джерелами:

- спеціалізація «Практична психологія»: «Типова документація для практичних психологів» (режим доступу:

<https://www.pedrada.com.ua/article/2676-mon-rozrobilo-tipovu-dokumentatsyu-dlya-psihology>); «Річний план роботи практичного психолога» (режим доступу: <https://naurok.com.ua/richniy-plan-praktichnogo-psihologa-na-2018-2019-n-r-55517.html>) та ін.;

- додаткова спеціальність «Початкова освіта»: «Нова українська школа» (режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>; <https://nus.org.ua/>) та ін.;
- додаткова спеціальність «Середня освіта (мова та література (англійська))»: «Програма гуртка «Говоримо англійською» (режим доступу: <https://naurok.com.ua/kalendaro-tematiche-planuvannya-gurtka-angliysko-movi-57253.html>); «Методичний посібник «Англійська для дошкільнят» (режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/metodicnij-posibnik-anglijska-dla-doskilnat-171799.html>) та ін.;
- додаткова спеціальність «Спеціальна освіта (логопедія)»: Рібцун Ю.В. Сучасний підхід до ведення документації вчителя логопеда» (режим доступу: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/13/statti/ribcun.htm); «Перспективний план роботи логопеда» (режим доступу: http://logopedu.com.ua/article/254_Perspektivnij_plan_roboti_logopeda/) та ін.;
- додаткова спеціальність «Інклюзивна освіта»: Компанець Н. М., Луценко І. В. «Моделювання індивідуального розвитку дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного ДНЗ» (режим доступу: <lib.iitta.gov.ua>); Компанець Н. М., Луценко І. В., Коваль Л. В. «Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ» (режим доступу: <ispukr.org.ua>) та ін.

Розгорнутий аналіз переглянутих форм роботи з дітьми варто розпочати з аналізу представлених у відкритому доступі прикладів занять/уроків, різних видів ігор, дозвілля, самостійної діяльності дітей. Схему аналізу занять, схему складання плану-конспекту занять студентові надає керівник практики від фахової кафедри.

Студентам додаткової спеціальності «Інклюзивна освіта» варто звернути увагу на те, що ІПР дитини з ООП спрямовує педагогічний колектив на максимальне наближення завдань (у всіх випадках коли це можливо) і способів їх реалізації до умов «звичайного» освітнього процесу. Тому було б доцільно представити форми, які демонструють взаємодію дітей з ООП та без ООП, спільну діяльність вихователя та асистента вихователя в інклюзивній групі, особливості залучення до освітнього процесу асистента дитини.

Написання планів-конспектів до переглянутих відеозанять дозволить студенту удосконалити навички створення методичних розробок для роботи з дітьми. Тому важливо не тільки зафіксувати послідовність дій вихователя/психолога/логопеда/вчителя іноземної мови в ЗДО/вчителя початкових класів, описати методи, прийоми та засоби роботи з дітьми, а й визначити мету заняття/уроку, його вид (тип), обладнання, необхідну підготовку.

Розроблення конспектів проведення 2 занять/уроків сприятиме можливості вправлятися студентам у самостійному складанні методичних розробок, удосконалити навички структурування змісту, реалізації визначеної мети та завдань конкретної форми роботи з дітьми (в тому числі, й у визначенні послідовності методичного супроводу діяльності дітей із вадами мовлення та дітей з ООП).

Створення добірки практичних завдань для розміщення на сайті закладу освіти варто розпочати з ретельного аналізу сайту закладу, до якого наказом про проведення практик прикріплено студента. Слід дати загальну характеристику сайту, описати рубрики, присвячені актуальним проблемам розвитку, навчання та виховання дітей, відповідно до спеціалізації студента («Практична психологія», «Початкова освіта», «Середня освіта (мова та література (англійська))», «Спеціальна освіта (логопедія)» та «Інклюзивна освіта»). В подальшому представити добірку розроблених матеріалів для презентації на сайті закладу освіти.

Розроблення консультації для батьків потребує ретельного вивчення актуальних питань, які турбують родини. З цією метою рекомендуємо вивчити досвід консультування батьків, представлений на сайтах ЗДО. Також корисним буде вивчення актуальних питань, якими батьки діляться на форумах. Після того, як буде визначена тема для консультації, варто продумати форму її презентації. Рекомендуємо враховувати те, батьки сприймають краще інформацію, яка подається стисло і в інтерактивній формі.

Звертаємо увагу студентів додаткової спеціальності «Інклюзивна освіта» на те, що добірка дидактичних посібників або ігрових, або наочних матеріалів з урахуванням сенсорних та інших особливих потреб дитини має бути оформлена на основі окреслених адаптацій, які визначаються як важливий компонент ІПР дитини з ООП. Виконуючи завдання слід звернути увагу на сформульовані для практиків інклюзивної освіти рекомендації з використання різних видів адаптацій відповідно до особливих потреб дітей, наприклад, для дітей з синдромом Дауна, або з дитячим церебральним

паралічем, затримкою психічного розвитку, сенсорними порушеннями тощо). Ця добірка повинна мати конкретну спрямованість.

Здійснюючи підготовку звітної документації, особливу увагу студенту-практиканту слід звернути на оформлення відповідних посилань на електронні ресурси, які були використані під час підготовки.

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА З ДОДАТКОВОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПОЧАТКОВА ОСВІТА»

Мета та завдання практики зі спеціалізації

Мета практики – формування готовності до педагогічної діяльності, оволодіння студентами професійними вміннями та навичками, необхідними для ефективної роботи у початковій школі, розвиток гнучкого професійного мислення, набуття досвіду творчого використання ідей прогресивних концепцій та інноваційних технологій навчання і виховання молодших школярів.

Завдання практики:

1. Закріплення, узагальнення та систематизація, поглиблення фахових знань зі спеціалізації, набутих у процесі вивчення фахових дисциплін.
2. Формування професійно значущих якостей особистості учителя-класовода.
3. Формування умінь та навичок професійної діяльності, зокрема:
  - створювати умови для реалізації особистісно-орієнтованого та компетентнісного навчання;
  - аналізувати державні освітні нормативні документи, навчальні плани, програми, підручники та посібники початкової школи (режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua>); забезпечувати засвоєння молодшими школярами освітніх програм на рівні обов'язкових державних вимог;
  - планувати навчальну діяльність, дотримуючись основних вимог принципів навчання; проєктувати зміст уроку, використовуючи ефективні методи та засоби навчання, здійснювати аналіз відеоуроку та самооцінку конспекту уроку з метою його подальшого удосконалення;
  - добирати оптимальні форми організації навчання відповідно до конкретних умов;
  - володіти методикою позакласної виховної роботи з молодшими школярами.
4. Удосконалювати навички встановлення ефективної взаємодії з родинами учнів, застосування ефективних прийомів та засобів підвищення педагогічної культури батьків.
5. Сприяти професійній самореалізації, формувати прагнення до рефлексії власної педагогічної діяльності, стійку внутрішню потребу в систематичному оновленні й збагаченні фахових знань.

Місце проходження практики. Педагогічна практика проводиться у 1-4-их класах закладів загальної середньої освіти і шкіл-дитсадків, навчально-виховних комплексів.

Основні результати та компетентності, які вони формують

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	<i>Знати</i> методи науково-педагогічних досліджень у освітньому процесі; <i>знати</i> загальнодидактичну схему аналізу	<i>Здатність</i> аналізувати хід педагогічної діяльності у психологічному,

	уроку, алгоритм визначення результативності виховних заходів. <i>Вміти</i> здійснювати спостереження за навчально-виховною діяльністю вчителя класу; <i>вміти</i> вивчати і узагальнювати передовий педагогічний досвід.	дидактичному, виховному, методичному аспектах та оцінювати її ефективність.
2.	<i>Знати</i> мету, завдання, нормативне забезпечення, закономірності, принципи, дидактичні основи планування, організації і проведення навчально-виховної роботи в початкових класах; <i>знати</i> підходи щодо оновлення та розвитку початкової ланки освіти на сучасному етапі розвитку національної школи з урахуванням положень концепції «Нова українська школа». <i>Вміти</i> визначати мету професійної діяльності, спрямовану на очікуваний навчально-виховний результат формування гармонійно всебічно розвиненої особистості молодшого школяра; <i>вміти</i> комплексно планувати освітньо-виховні завдання, здійснювати відбір способів їхнього досягнення; <i>вміти</i> проектувати форми навчання і види діяльності молодших школярів з урахуванням їхніх потреб та інтересів; <i>вміти</i> встановлювати взаємини співробітництва у навчально-виховному процесі з метою формування позитивної мотивації навчання учнів, пізнавальної спрямованості, створення атмосфери спільного пізнавального пошуку; <i>вміти</i> творчо використовувати інноваційні педагогічні технології навчання і виховання молодших школярів.	<i>Здатність</i> використовувати основи теорії та методик початкової освіти у практичній професійній діяльності; <i>здатність</i> до ефективної побудови цілісного педагогічного процесу на засадах компетентнісного підходу крізь призму гуманістичних освітніх цінностей.
3.	<i>Знати</i> закономірності психічного розвитку дитини молодшого шкільного віку; <i>знати</i> своєрідність діяльності та поведінки, психофізіологічні особливості навчання і виховання учнів початкової школи;	<i>Здатність</i> вивчати індивідуальні особливості молодших школярів для забезпечення індивідуально-диференційованого навчання, розвитку їхніх здібностей, талантів на

	<p><i>знати</i> етапи розвитку та становлення виховуючого колективу, принципи взаємодії педагогічного й учнівського колективів.</p> <p><i>Вміти</i> застосовувати психодіагностичні методики з метою розвитку та корекції особистості учня, діагностики і формування мотивації учіння;</p> <p><i>вміти</i> проводити порівняльний аналіз розвивального ефекту різних методів та прийомів роботи, прогнозувати на його основі програму подальшої діяльності з метою створення оптимальних умов розвитку учня;</p> <p><i>вміти</i> визначати психологічні, індивідуальні особливості класного колективу.</p>	<p>основі задатків та обдарувань;</p> <p><i>готовність</i> здійснювати контроль над динамікою психічного розвитку учнів та становленням колективу класу;</p> <p><i>здатність</i> надавати науково обґрунтовані психологічні висновки та практичні рекомендації щодо подальшого навчання та виховання школяра.</p>
4.	<p><i>Знати</i> правила і норми охорони праці, техніки безпеки та протипожежного захисту, санітарно-гігієнічних умов здійснення навчально-виховного процесу;</p> <p><i>знати</i> заходи щодо профілактики порушень постави, пониження гостроти зору, слуху, втомлюваності дітей.</p> <p><i>Вміти</i> створювати умови для збереження і зміцнення здоров'я учнів, виховання свідомого ставлення до нього шляхом використання особистісно-орієнтованих технологій фізичного розвитку і оздоровчо-спортивної роботи;</p> <p><i>вміти</i> забезпечувати належний рівень проведення оздоровчих заходів у режимі навчального дня молодшого школяра.</p>	<p><i>Здатність</i> забезпечувати охорону життя і здоров'я учнів під час навчального процесу;</p> <p><i>здатність</i> формувати фізично та психічно здорову особистість молодшого школяра зі стійкими переконаннями та системою знань про здоров'я і здоровий спосіб життя.</p>
5.	<p><i>Знати</i> сутність, принципи, зміст та етапи здійснення самоосвітньої діяльності;</p> <p><i>знати</i> прийоми самоаналізу та самооцінки.</p> <p><i>Вміти</i> здійснювати самоконтроль, саморегуляцію, самозвіт щодо результативності діяльності;</p> <p><i>вміти</i> впроваджувати сучасні досягнення психолого-педагогічної науки та шкільної практики у власний досвід роботи з учнями задля поліпшення якості викладання навчальних дисциплін.</p>	<p><i>Здатність</i> до здійснення самоосвіти та прагнення до професійно-особистісного самовдосконалення.</p>

ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ ЗІ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ

Зміст діяльності студентів-практикантів

Змістовий модуль 1. Ознайомлювальний (I тиждень)

На початку проходження практики студенти дистанційно беруть участь в настановчій конференції, ознайомлюються з організаційними аспектами, змістом, завданнями, програмою проходження практики, обсягом та порядком проведення заходів, рекомендаціями щодо ведення щоденника практики та робочих записів, оформлення звітної документації.

Протягом першого тижня студенти виконують такі види роботи:

- ознайомлюються дистанційно із базою проходження практики, її матеріально-методичним забезпеченням, адміністрацією закладу, педагогічним та учнівським колективами (вивчають сайт освітнього закладу);
- вивчають та аналізують представлену на сайті документацію закладу освіти, а саме: розклад уроків та дзвінків, програми, підручники, календарно-тематичне планування, план виховної роботи вчителя початкових класів;
- ознайомлюються із посадовими обов'язками вчителя початкових класів;
- беруть участь у складанні календарного плану роботи вчителя початкових класів на 1 місяць;
- розробляють календарний графік проходження практики.

Визначений графік узгоджується з керівником практики від фахової кафедри і завіряється ним.

Всі отримані результати аналітичної діяльності студент фіксує у щоденнику практики та відповідних додатках до документації. Під час першого тижня практики студенти активно вивчають особливості організації освітнього процесу в початковій школі, діяльність вчителя початкових класів.

Змістовий модуль 2. Основний (II – III тижні)

Протягом основного етапу практики студенти:

- вчаться планувати навчальну діяльність відповідно до завдань практики;
- вчаться проєктувати зміст уроку, використовуючи ефективні методи та засоби навчання;
- здійснюють аналіз відео-/телеуроків та самооцінку конспектів уроків з метою їх подальшого удосконалення; добирають оптимальні форми організації навчання відповідно до конкретних умов;
- складають плани-конспекти переглянутих відео-/телеуроків уроків для учнів одного класу початкової школи;
- виготовляють наочні посібники та/або демонстраційні матеріали і т. ін. до уроків;

- систематично переглядають теле-/відеоуроки для молодших школярів, які представлені у відкритому доступі;
- оформлюють плани-конспекти 2 переглянутих відео-/телеуроків (з посиланням на електронний ресурс);
- працюють над укладанням добірки 4 завдань для проведення «Веселої перерви» з учнями одного класу початкової школи (для розміщення на сайті закладу загальної середньої освіти).

Змістовий модуль 3. Контрольно-підсумковий етап (IV тиждень)

Протягом останнього тижня практики студенти:

- складають конспекти проведення уроків із різних предметів для учнів одного класу;
- розробляють конспект проведення 1 форми виховної роботи з учнями одного класу початкової школи та презентацію до нього;
- обговорюють у дистанційному форматі презентовані записки форми роботи інших практикантів, обмінюються думками щодо особливостей здійснення освітнього процесу в умовах дистанційного навчання;
- оформлюють відповідно до вимог звітну документацію щодо проходження практики та надсилають її керівникові практики від фахової кафедри.

Вимоги до звітної документації

Форми звітності студента про практику:

(вся документація надсилається студентом у електронному варіанті)

1. Щоденник практики.
2. Календарний графік проходження практики.
3. Календарний план навчальної роботи на 1 місяць для учнів одного класу початкової школи.
4. Розгорнутий аналіз 2 переглянутих відео-/телеуроків, з посиланням на електронний ресурс.
5. Плани-конспекти 2 переглянутих відео-/телеуроків (з посиланням на електронний ресурс).
6. Конспекти проведення 2 уроків із різних предметів, складених самостійно для учнів одного класу початкової школи.
7. Добірка 4 завдань для проведення «Веселої перерви» з учнями одного класу початкової школи (для розміщення на сайті закладу загальної середньої освіти).
8. Конспект проведення 1 форми виховної роботи з учнями одного класу початкової школи у вигляді презентації (5-7 слайдів).
9. Добірка дидактичних посібників або ігрових, чи наочних матеріалів, для учнів одного класу початкової школи (фотозвіт).

Розподіл балів, які отримують студенти

<i>№ з/п</i>	<i>Вид діяльності студента-практиканта</i>	<i>Терміни виконання</i>	<i>К-ть балів</i>
1.	Онлайнспостереження за роботою вчителя початкових класів і розгорнутий аналіз 2 переглянутих відео-/телеуроків, з посиланням на електронний ресурс.	I-III тижні	0-10
2.	Оформлення календарного плану навчальної роботи на 1 місяць	I тиждень	0-10
3.	Складання планів-конспектів 2 переглянутих відео-/телеуроків	I-II тижні	0-10
4.	Самостійне складання конспектів проведення 2 уроків із різних предметів для учнів одного класу початкової школи	III-IV тижні	0-20
5.	Фотозвіт добірки дидактичних посібників або ігрових, чи наочних матеріалів для учнів одного класу початкової школи	III тиждень	0-15
6.	Складання конспекту проведення 1 форми виховної роботи з учнями одного класу початкової школи	IV тиждень	0-10
7.	Добірка 4 завдань для проведення «Веселої перерви» з учнями одного класу початкової школи (для розміщення на сайті закладу загальної середньої освіти).	III тиждень	0-15
8.	Ведення щоденника практики	Протягом практики	0-5
9.	Оформлення і своєчасне подання звітної документації про практику зі спеціалізації керівнику від фахової кафедри	Звітна конференція	0-5
	Всього		100

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА З ДОДАТКОВОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ « ЛОГОПЕДІЯ »

Мета та завдання практики зі спеціалізації

Мета: поглиблення вузькопрофільних знань, удосконалення умінь та навичок відповідно кваліфікаційних вимог посадових обов'язків логопеда в закладі дошкільної освіти.

Завдання:

- на основі засвоєних знань із логопедії та інших спеціальних дисциплін формувати вміння та навички організації логопедичної роботи з дітьми в дошкільний період дитинства;
- на основі знань закономірностей психофізіологічного та мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку, особливостей варіативних форм порушень удосконалювати вміння здійснювати диференційну діагностику особистісного та мовленнєвого розвитку, на підставі якої реалізувати планувальну та корекційно-розвивальну роботу;
- вчитися добирати оптимальні методи, прийоми, засоби, форми взаємодії з дітьми з урахуванням характеру індивідуально-психологічних особливостей дітей на основі перегляду відеозанять із відкритих інтернетджерел;
- з метою комплексного підходу до подолання мовленнєвих порушень у дітей вчитися налагоджувати ефективну співпрацю фахівців (логопеда і вихователя) з сім'єю на предмет закріплення отриманих знань, мовленнєвих навичок, умінь у повсякденному житті;
- формувати вміння планувати, організовувати та здійснювати професійну діяльність із дітьми, обумовлену спеціалізацією.

Місце проходження практики: логопедичні заклади дошкільної освіти, установи з логопедичними групами, кабінетом вчителя-логопеда тощо.

Основні результати та компетентності, які вони формують

Результати навчання	Компетентності
<p><i>Знати</i> теоретичні основи проблем логопедії та нормативно-правові документи, які регламентують навчання дітей із проблемами мовленнєвого розвитку, з метою забезпечення якості дошкільної освіти.</p> <p>На основі знань вітчизняних концепцій, а також сучасного європейського досвіду <i>вміти</i> створювати адекватні психолого-педагогічні умови для гармонійного особистісного розвитку дітей з мовленнєвими порушеннями.</p>	<p><i>Здатність</i> застосовувати базові знання про сучасні концептуальні підходи до розвитку дітей з мовленнєвими порушеннями.</p>
<p><i>Знати</i> сучасні технології діагностичного вивчення порушень психофізичного розвитку дітей;</p>	<p><i>Здатність</i> до діагностування,</p>

<p><i>знати</i> види і принципи планування логопедичної роботи.</p> <p>На основі знань основних методів клініко-психолого-педагогічної діагностики <i>вміти</i> проводити логопедичне обстеження;</p> <p>на основі діагностики <i>вміти</i> проводити ймовірне прогнозування подальшого мовленнєвого та особистісного розвитку дитини;</p> <p>керуючись принципом єдності діагностики та корекції <i>вміти</i> планувати зміст діагностичної та корекційно-розвивальної роботи.</p>	<p>прогнозування і планування роботи з дітьми з проблемами мовленнєвого розвитку.</p>
<p><i>Знати</i> основи компенсуючого виховання дітей з мовленнєвими порушеннями у сім'ї, закладі дошкільної освіти, інших освітніх та соціально-реабілітаційних закладах;</p> <p><i>знати</i> шляхи оперативного і безперервного спрямування корекційно-превентивного навчання дітей з мовленнєвими порушеннями та запобігання виникнення у них труднощів у навчанні шляхом інтенсивного розвитку психічних процесів та функцій;</p> <p>володіти <i>знаннями</i> щодо організації спеціальної роботи з корекції та розвитку комунікативно-мовленнєвої діяльності, враховуючи обмеження можливості вільного спілкування дитини з дорослими та однолітками, спричинені мовленнєвими порушеннями.</p> <p>Враховуючи значущість діагностико-корекційного і профілактичного напрямку діяльності закладів дошкільної освіти, <i>уміти</i> проводити заходи з пропедевтики мовленнєвих порушень у дітей;</p> <p>спираючись на базові знання основ компенсуючого виховання дітей з порушеннями мовлення, <i>вміти</i> керуватись змістом відповідних програм, застосовувати методи і прийоми навчання, запобігати виникненню вторинних відхилень у розвитку особистості дитини;</p> <p><i>вміти</i> формувати нові способи діяльності на основі звужених сенсорної, моторної, інтелектуальної та мовленнєвої функцій і дисгармонійного розвитку дитини з метою забезпечення її подальшого розвитку і можливості продовжити навчання.</p>	<p><i>Здатність</i> урахувати клініко-психолого-педагогічні особливості дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку у процесі корекційно-розвивальної роботи.</p>
<p><i>Знати</i> причини утруднень і характер індивідуально-психологічних особливостей дітей з</p>	<p><i>Здатність</i> залучати батьків до</p>

<p>варіативними мовленнєвими порушеннями, оцінювати реальні можливості та перспективи розвитку кожної дитини у контексті співпраці з сім'єю.</p> <p>З метою створення оптимальних умов та позитивного психологічного мікроклімату для проведення логопедичної допомоги <i>вміти</i> планувати і реалізувати консультативно-методичну та просвітницьку роботу.</p>	<p>педагогічної взаємодії, у зв'язку з необхідністю надання ранньої корекційної допомоги дітям з мовленнєвими порушеннями.</p>
---	--

ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ ЗІ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ

Зміст діяльності студентів-практикантів

Змістовий модуль 1. Ознайомлювальний (I тиждень)

Студенти дистанційно беруть участь в настановчій конференції, ознайомлюються зі змістом, завданнями, програмою проходження практики, обсягом залікових заходів, вимогами щодо ведення щоденника практики та оформлення звітної документації.

Під час реалізації першого етапу студенти:

- ознайомлюються дистанційно з базою проходження практики, її матеріально-методичним забезпеченням, адміністрацією закладу, педагогічним та дитячим колективами, логопедом (вивчають сайт ЗДО);
- вивчають та аналізують представлену на сайті документацію ЗДО, що забезпечує реалізацію основних засад виховання, навчання та розвитку дітей з вадами мовлення та зміст співпраці з батьками;
- ознайомлюються із посадовою інструкцією вчителя-логопеда ЗДО, вивчають основні напрями роботи;
- здійснюють спостереження за проведенням психолого-педагогічного і логопедичного обстеження;
- розробляють календарний графік проходження практики;
- беруть участь у складанні перспективного плану корекційно-розвивальної роботи, узгоджують його з керівником практики від фахової кафедри.

Всі отримані результати аналітичної діяльності студент фіксує у щоденнику практики та відповідних додатках до документації. Під час першого тижня практики студенти активно ознайомлюються з діяльністю вчителя-логопеда ЗДО.

Змістовий модуль 2. Основний (II – III тижні)

На цьому етапі відбувається формування навичок самостійної практичної діяльності студентів-практикантів на посаді логопеда.

Практиканти:

- складають конспекти занять для дітей логопедичної групи, використовуючи можливості дистанційних технологій комунікації;

- систематично переглядають заняття в логопедичній групі, які представлені ЗДО у відкритому доступі;
- створюють добірку дидактичних посібників або ігрових, чи наочних матеріалів, адаптованих до потреб дитини з вадами мовлення;
- здійснюють розгорнутий аналіз 2 переглянутих відеозанять, проведених логопедом, з посиланням на електронний ресурс;
- оформлюють плани-конспекти 2 переглянутих відеозанять, проведених логопедом для дітей однієї вікової групи (в тому числі корекційно-розвивальних);
- долучаються дистанційно до методичної та просвітницької роботи педагогічного колективу в контексті поширення логопедичної практики;
- виготовляють наочні та роздаткові матеріали для роботи з дітьми;
- здійснюють підготовку добірки 4 практичних завдань для використання у роботі з дітьми з вадами мовлення, що можуть бути розміщені на сайті ЗДО.

Змістовий модуль 3. Контрольно-підсумковий етап (IV тиждень)

На заключному етапі проходження виробничої практики із спеціалізації студенти:

- розробляють самостійно конспекти проведення 2 індивідуальних занять із логопедом;
- обговорюють в дистанційному форматі презентовані залікові форми роботи інших практикантів, беруть участь в обговоренні проведеного, обмінюються думками щодо особливостей здійснення освітнього процесу в умовах дистанційного навчання;
- представляють консультацію для батьків дітей із мовленнєвими порушеннями у вигляді презентації і визначають можливості її розташування на сайті ЗДО або/та форумах для батьків;
- оформлюють відповідно до вимог звітну документацію щодо проходження практики та надсилають її керівникові практики від фахової кафедри.

Вимоги до звітної документації

Форми звітності студента про практику:

(вся документація надсилається студентом у електронному варіанті)

1. Щоденник практики.
2. Календарний графік проходження практики.
3. Календарний план корекційно-розвивальної роботи на 1 місяць для однієї вікової групи.
4. Розгорнутий аналіз 2 переглянутих відеозанять, проведених логопедом ЗДО, з посиланням на електронний ресурс.
5. Плани-конспекти 2 переглянутих відеозанять із логопедом для дітей однієї вікової групи (з посиланням на електронний ресурс).
6. Конспекти проведення 2 індивідуальних занять із логопедом, складених самостійно для дітей однієї вікової групи.

7. Добірка 4 практичних завдань для використання у роботі з дітьми із вадами мовлення, що можуть бути розміщені на сайті ЗДО.
8. Консультація для батьків, які мають дітей із мовленнєвими порушеннями, у вигляді презентації (5-7 слайдів).
9. Добірка дидактичних посібників або ігрових, чи наочних матеріалів, адаптованих до потреб дитини з вадами мовлення (фотозвіт).

Розподіл балів, які отримують студенти

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Термін виконання	Кількість балів
1.	Онлайнспостереження за роботою логопеда ЗДО, складання розгорнутого аналізу 2 переглянутих відеозанять, проведених логопедом, з посиланням на електронний ресурс	I-III тижні	0-10
2.	Оформлення календарного плану корекційно-розвивальної роботи на 1 місяць	I тиждень	0-10
3.	Складання планів-конспектів 2 переглянутих відеозанять із логопедом для дітей однієї вікової групи	I-II тижні	0-10
4.	Самостійне складання конспектів проведення 2 індивідуальних занять із логопедом	II-III тижні	0-20
5.	Фотозвіт добірки дидактичних посібників або ігрових, чи наочних матеріалів, адаптованих до потреб дитини з вадами мовлення	III тиждень	0-15
6.	Презентація до консультації для батьків дітей із мовленнєвими порушеннями	IV тиждень	0-10
7.	Добірка 4 практичних завдань для використання у роботі з дітьми із вадами мовлення, що можуть бути розміщені на сайті ЗДО	III тиждень	0-15
8.	Ведення щоденника практики	Протягом практики	0-5
9.	Оформлення і своєчасне подання звітної документації про практику зі спеціалізації керівнику від фахової кафедри	Звітна конференція	0-5
	Всього:		100

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА З ДОДАТКОВОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СЕРЕДНЯ ОСВІТА (МОВА І ЛІТЕРАТУРА (АНГЛІЙСЬКА))»

Мета та завдання практики

Мета удосконалення загальнопрофесійних компетенцій, формування вузькопрофільних умінь і навичок відповідно кваліфікаційних вимог до вчителя іноземної мови для дітей дошкільного віку.

Завдання:

- на основі засвоєних знань формувати вміння та навички організовувати процес ознайомлення дітей дошкільного віку з елементами іншомовного спілкування;
- з метою формування цілісного уявлення про іноземну мову як засіб спілкування вчитися комплексно реалізовувати завдання навчання дітей іноземної мови в дошкільний період дитинства;
- вчитися добирати оптимальні методи, прийоми, засоби, форми взаємодії з дітьми; вчитися акумулювати новітні психолого-педагогічні технології у власну роботу з метою урізноманітнення методів роботи та підвищення її ефективності;
- формувати вміння планувати, організовувати та здійснювати професійну діяльність із дітьми, обумовлену спеціалізацією, проводити пов'язану з нею експериментально-дослідну діяльність;
- з метою підвищення ефективності навчання дошкільників іноземної мови вчитися проводити роботу з батьками щодо формування в дітей навичок спілкування іноземною мовою в умовах сім'ї.

Місце проходження практики. З цієї додаткової спеціальності студенти закріплюють фахові знання, уміння та навички при гуртках іноземної мови в закладах дошкільної освіти.

Основні результати та компетентності, які вони формують

Результати навчання	Компетентності
РН-4. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання у розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.	<i>КЗ-6. Здатність до співпраці і взаємодії в команді.</i>
РН-6. Обирати і застосовувати алгоритм професійних дій для організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах ЗДО і сім'ї.	<i>КЗ-12. Здатність до управління якістю роботи, що виконується.</i>
РН-7. Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами; організовувати роботу з батьками та іншими суб'єктами освітнього процесу	<i>ФК-15. Здатність до визначення психофізіологічної готовності до вивчення іноземної мови, рівня сформованості артикуляційного апарату, фонематичного</i>
РН-10. Будувати цілісний освітній процес з	

урахуванням основних закономірностей його перебігу; здійснювати управління його якістю, керуючись психолого-педагогічними принципами організації освітнього процесу в системі дошкільної освіти при реалізації завдань виховання, цілями навчання і розвитку дітей раннього та дошкільного віку в ЗДО і сім'ї

PH-18. Впроваджувати перспективні розвивальні та інформаційно-комунікаційні технології виховання і навчання в освітньому процесі закладу дошкільної освіти, передбачати їх освітній ефект та оцінювати досягнуту результативність; добирати оптимальні методи та ефективні форми і різноманітні засоби педагогічного впливу на дітей у процесі їхнього виховання, навчання і розвитку та в конкретних ситуаціях суб'єкт-суб'єктної взаємодії вихователя з дітьми

PH-22. Володіти навичками реалізації індивідуально-особистісного підходу в процесі формування іншомовної комунікативної компетенції дітей дошкільного віку в умовах сім'ї та закладу дошкільної освіти.

PH-23. Вміти застосовувати сучасні технології, методи, прийоми, форми роботи з метою формування в дітей дошкільного віку основ автентичної вимови іноземною мовою, іншомовного словникового запасу, навичок граматично правильного іншомовного мовлення, зв'язного діалогічного та монологічного мовлення, вмінь іншомовного спілкування з дорослими й однолітками.

PH-24. Вміти забезпечувати науково обґрунтований логічно завершений процес залучення дітей дошкільного віку до активної навчально-пізнавальної діяльності іноземною мовою на засадах інтегративного підходу та з урахуванням вимог полікультурного оточення.

слуху, кола пізнавальних інтересів дітей раннього і дошкільного віку.

ФК-16. Здатність до проєктування та реалізації оптимального змістового і методичного наповнення процесу формування у дітей дошкільного віку англомовної компетенції.

ФК-17. Здатність удосконалювати процес формування у дітей основ автентичної вимови, збагачення словникового запасу, розвитку навичок граматично правильного оформлення мовлення англійською мовою шляхом інтеграції її елементів у різні види діяльності дітей, реалізації сучасних педагогічних технологій.

ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ ЗІ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ

Зміст діяльності студентів-практикантів

Змістовий модуль 1. Ознайомлювальний (I тиждень)

Студенти беруть участь у настановчій конференції, ознайомлюються зі змістом, завданнями, програмою проходження практики, обсягом залікових заходів, вимогами щодо ведення щоденника практики та оформлення звітної документації.

Під час реалізації першого етапу студенти:

- ознайомлюються з сайтом бази проходження практики;
- вивчають актуальну нормативно-правову базу організації додаткових освітніх послуг у галузі ЗДО;
- вивчають та аналізують документацію електронного методичного кабінету ЗДО, до якого прикріплені студенти, звертаючи увагу на особливості організації процесу навчання дітей іншомовного спілкування;
- розробляють індивідуальний календарний графік проходження практики, узгоджують його з керівником практики від фахової кафедри.

Всі отримані результати аналітичної діяльності студент фіксує в щоденнику практики та відповідних додатках до документації.

Змістовий модуль 2. Основний (II – III тижні)

На другому тижні відбувається набуття студентом практичного досвіду:

- на основі аналізу інтернет-ресурсів та відповідно до схеми, наданої керівником практики, скласти календарний план роботи з навчання іноземної мови дітей старшої вікової групи на 1 місяць;
- переглянути не менше 15 відеозаписів занять з дітьми дошкільного віку з навчання їх іноземної мови;
- виокремити 2 відеозаняття різних видів та здійснити розгорнутий їх аналіз відповідно до схеми;
- переглянути та проаналізувати представлену в інтернет-ресурсах інформацію щодо здійснення інтеграції іноземної мови у режимні моменти та повсякденне життя дітей дошкільного віку.

Третій тиждень передбачає самостійну роботу студентів із продовження формування важливих для майбутньої професійної діяльності компетентностей:

- розробити конспект традиційного заняття, основною метою якого є ознайомлення дітей з новим іншомовним матеріалом;
- розробити конспект інтегрованого заняття з навчання дітей дошкільного віку іноземної мови (фахова методика та вікова група дітей – на вибір студента);
- скласти конспект режимного моменту для використання у роботі з дітьми в умовах закладу дошкільної освіти англійською мовою.

Змістовий модуль 3. Контрольно-підсумковий етап (IV тиждень)

На заключному етапі проходження виробничої практики із спеціалізації студенти працюють із супровідними матеріалами процесу опанування дошкільниками основ іншомовного спілкування:

- створення презентації для батьків обсягом до 7 слайдів порадицько-прикладного характеру;
- аналіз ігор, що використовуються під час навчання дошкільників іноземної мови, та розроблення дидактичних матеріалів для проведення 3 з них на вибір студента;
- в результаті аналізу інформації щодо навчання дітей іноземної мови, представленої на сайті ЗДО, до якого прикріплений студент, та на основі власного досвіду підготувати 4 матеріали, що можуть бути розміщені на електронному ресурсі ЗДО та є корисними для батьків і практиків.

Вимоги до звітної документації

Форми звітності студента про практику:

(вся документація надсилається студентом у електронному варіанті)

1. Щоденник практики.
2. Календарний графік проходження практики.
3. Календарний план з навчання іноземної мови на 1 місяць в старшій віковій групі (схема надається керівником практики).
4. Розгорнутий аналіз 2 переглянутих відеозанять різних видів з навчання іноземної мови в ЗДО (з посиланням на електронний ресурс).
5. Конспекти проведення 2 занять, складених самостійно: а) традиційного заняття з іноземної мови з ознайомлення з новим матеріалом; б) інтегрованого заняття (фахова методика на вибір студента).
6. Конспект проведення режимного моменту іноземною мовою, складений самостійно.
7. Добірка 4 видів матеріалів, що можуть бути розміщені на сайті ЗДО в контексті навчання дітей іноземної мови в дошкільному віці.
8. Презентація для батьків (до 5-7 слайдів) щодо можливостей організації навчання дітей іноземної мови в умовах сім'ї.
9. Розробка дидактичних матеріалів для проведення 3 ігор для закріплення з дітьми основ іншомовного спілкування (фотозвіт).

Розподіл балів, які отримують студенти

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Термін виконання	Кіл-ть балів
1.	Онлайнперегляд занять із іноземної мови для дітей дошкільного віку, складання розгорнутого аналізу 2 переглянутих відеозанять	I-III тижні	0-10
2.	Оформлення календарного плану роботи вчителя іноземної мови в старшій віковій групі ЗДО на 1 місяць	II тиждень	0-10
3.	Самостійне складання конспектів проведення 2 занять із іноземної мови	III тиждень	0-20
4.	Самостійне складання конспекту проведення режимного моменту іноземною мовою	III тиждень	0-10
5.	Фотозвіт розробки дидактичних матеріалів для проведення 3 ігор для закріплення з дітьми основ іншомовного спілкування	IV тиждень	0-15
6.	Презентація для батьків щодо можливостей організації навчання дітей іноземної мови в умовах сім'ї	IV тиждень	0-10
7.	Добірка 4 видів матеріалів, що можуть бути розміщені на сайті ЗДО в контексті навчання дітей іноземної мови в дошкільному віці	IV тиждень	0-15
8.	Ведення щоденника практики	Протягом практики	0-5
9.	Оформлення і своєчасне подання звітної документації про практику зі спеціалізації керівнику від фахової кафедри	Звітна конференція	0-5
	Всього		100

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА. ПРАКТИКА ЗІ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ»

Мета і завдання практики

Мета: реалізація студентами основних напрямів діяльності практичного психолога закладів дошкільної освіти: проведення психодіагностики, апробація основних методів корекційної, розвивальної та психопрофілактичної діяльності, організація консультативної та просвітницької роботи.

Завдання:

- ознайомитися з особливостями роботи практичного психолога в ЗДО;
- формувати уміння, що відповідають кваліфікаційним вимогам до практичного психолога ЗДО, і професійно значущі якості особистості, необхідні для реалізації психолого-педагогічної діяльності;
- вчитися відбирати психодіагностичний матеріал відповідно до віку, сфери психіки й особистості дитини; здійснювати діагностичну роботу; складати протоколи психодіагностичного обстеження дитини, визначати її статус у групі (на основі соціометричного методу) та рівень психологічної готовності до навчання в школі старших дошкільників;
- формувати вміння розробляти проекти різних видів психолого-педагогічних програм (профілактичні, корекційно-розвивальні, розвивальні); складати конспекти корекційних, розвивальних і профілактичних заходів із дітьми; проводити і аналізувати корекційно-розвивальні, розвивальні та профілактичні заняття з дошкільниками;
- ознайомитися з особливостями консультування батьків в умовах ЗДО;
- вчитися здійснювати психологічне просвітництво батьків в умовах ЗДО.

Місце проходження практики. Студенти закріплюють отримані теоретичні знання при кабінетах психолога у закладах дошкільної освіти.

Основні результати навчання та компетентності, які вони формують

Результати навчання	Компетентності
РН-22. <i>Вміти</i> використовувати сучасні психодіагностичні методи дослідження рівнів розвитку в дітей дошкільного віку пізнавальної та мотиваційно-вольової сфери, психомоторики, здібностей, характеру, темпераменту, функціональних станів, особистісних рис.	ФК-15. <i>Здатність</i> до психолого-педагогічного осмислення явищ психічного розвитку, логіки та закономірностей становлення психічних процесів дитини, властивостей і якостей її особистості.
РН-23. <i>Вміти</i> діагностувати конфліктні ситуації, що можуть виникати у взаєминах суб'єктів освітнього процесу, розв'язувати конфлікти, враховуючи причини їх виникнення; проводити профілактичну	ФК-16. <i>Здатність</i> до здійснення психодіагностики рівня розвитку пізнавальної, мотиваційно-вольової сфери,

роботу, використовуючи власний психологічний ресурс.	психомоторики, здібностей, характеру, темпераменту, функціональних станів, особистісних рис та акцентуацій у нормі та при психічних відхиленнях.
РН-25. <i>Вміти</i> будувати стратегію співпраці педагогів із батьками в рамках реалізації оптимальної розвивальної траєкторії розвитку особистості дитини з урахуванням її індивідуально-типологічних властивостей та інтересів.	ФК-17. <i>Здатність</i> до надання консультативно-методичної допомоги всім учасникам освітнього процесу закладу дошкільної освіти з питань розвитку, виховання та навчання дітей, психологічних підходів щодо організації їх життєдіяльності.
РН-24. <i>Вміти</i> добирати і застосовувати стандартизовані методики превентивної та корекційно-розвивальної спрямованості, інноваційні технології адаптації дитини раннього та дошкільного віку до умов закладу дошкільної освіти, попередження відхилень у її особистісному розвитку.	ФК-18. <i>Здатність</i> до виконання завдань превентивного чи корекційного характеру щодо усунення виявлених недоліків або відхилень психічного, особистісного розвитку дитини.

ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ ЗІ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ

Зміст діяльності студентів-практикантів

Змістовий модуль 1. Ознайомлювальний (I тиждень)

Студенти беруть участь у настановчій конференції, ознайомлюються зі змістом, завданнями, програмою проходження практики, обсягом залікових заходів, вимогами щодо ведення щоденника практики та оформлення звітної документації.

Під час реалізації першого етапу студенти:

- ознайомлюються дистанційно з базою проходження практики, її матеріальним оснащенням, адміністрацією закладу, психологом, педагогічним та дитячим колективами (вивчають сайт ЗДО);
- вивчають та аналізують документацію психолога ЗДО, ознайомлюються з оснащенням кабінету психолога, напрямками роботи психолога (профілактична, діагностична, корекційна, розвивальна); вивчають його функціональні обов'язки; дізнаються про структуру, організацію та роль психологічної служби освіти в дитячих садках;
- спостерігають за заняттями та іграми діагностичного та корекційно-розвивального характеру, які проводить психолог у своєму кабінеті (групі ЗДО); аналізують стиль спілкування, методи та прийоми роботи психолога

- з дошкільниками (результати спостережень обов'язково фіксуються у робочих записах студента);
- складають психолого-педагогічний аналіз переглянутих видів роботи, проведених практичним психологом ЗДО (за власним вибором);
  - беруть участь у складанні календарного плану роботи практичного психолога ЗДО на 1 місяць
  - складають індивідуальний графік проходження практики, узгоджують його з керівником практики від фахової кафедри.

Всі отримані результати аналітичної діяльності студенти фіксують у щоденнику практики та відповідних додатках до документації.

Змістовий модуль 2. Основний (II – III тижні)

На цьому етапі відбувається формування навичок самостійної практичної діяльності студентів-практикантів на посаді психолога. Практиканти:

- здійснюють онлайнспостереження за роботою психолога ЗДО у відкритих інтернет-джерелах;
- складають плани-конспекти 2 переглянутих розвивальних відеозанять, проведених практичним психологом ЗДО;
- добирають не менше п'яти діагностичних методик: діагностики рівня розвитку психічних процесів дошкільників (уваги, уяви, пам'яті, мислення тощо), особливостей прояву темпераменту, характеру, готовності до навчання в школі та інші;
- складають розгорнуті конспекти 2 корекційно-розвивальних занять із застосуванням діагностичних заходів;
- виготовляють наочні та роздаткові матеріали для проведення розвивальних ігор-занять з дітьми;
- аналізують форми роботи психолога ЗДО з батьками (індивідуальні та групові).

Змістовий модуль 3. Контрольно-підсумковий етап (IV тиждень)

На заключному етапі проходження виробничої практики із спеціалізації студенти:

- здійснюють добірку 4 ігор-занять із застосуванням діагностичних, розвивальних і корекційних заходів, що можуть бути розміщені на сайті ЗДО;
- обговорюють у дистанційному форматі презентовані залікові форми роботи інших практикантів, беруть участь в обговоренні проведеного, обмінюються думками щодо особливостей здійснення освітнього процесу в умовах дистанційного навчання;
- представляють психологічну консультацію для батьків у вигляді презентації і визначають можливості її розташування на сайті ЗДО або/та форумах для батьків;
- оформлюють відповідно до вимог звітну документацію щодо проходження практики та надсилають її керівникові практики від фахової кафедри.

Вимоги до звітної документації

Форми звітності студента про практику:

(вся документація надсилається студентом у електронному варіанті)

1. Щоденник практики.
2. Календарний графік проходження практики.
3. Календарний план роботи практичного психолога ЗДО (діагностична робота, корекційна і розвивальна робота, методи психологічної профілактики, консилиуми, консультативна робота) на 1 місяць.
4. Розгорнутий аналіз 2 переглянутих видів роботи, проведених практичним психологом ЗДО, з посиланням на електронний ресурс.
5. Плани-конспекти 2 переглянутих розвивальних відеозанять, проведених практичним психологом ЗДО з підгрупою дошкільників (з посиланням на електронний ресурс).
6. Добірка 5 діагностичних методик: діагностики рівня розвитку психічних процесів дошкільників (уваги, уяви, пам'яті, мислення тощо), особливостей прояву темпераменту, характеру та ін.
7. Конспекти проведення 2 корекційно-розвивальних занять, складених самостійно для дітей однієї вікової групи.
8. Добірка 4 ігор-занять із застосуванням діагностичних, розвивальних і корекційних заходів, що можуть бути розміщені на сайті ЗДО.
9. Психологічна консультація для батьків у вигляді презентації (5-7 слайдів).

Розподіл балів, які отримують студенти

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Термін виконання	Кількість балів
1.	Онлайнспостереження за роботою практичного психолога ЗДО, складання розгорнутого аналізу 2 переглянутих видів роботи, проведених практичним психологом ЗДО	I-III тижні	0-10
2.	Оформлення календарного плану роботи практичного психолога ЗДО на 1 місяць	I тиждень	0-10
3.	Складання планів-конспектів 2 переглянутих розвивальних відеозанять, проведених практичним психологом ЗДО	I-II тижні	0-10
4.	Самостійне складання конспектів проведення 2 корекційно-розвивальних занять	II-III тижні	0-20
5.	Добірка 5 діагностичних методик	III тиждень	0-15
6.	Презентація до психологічної консультації для батьків	IV тиждень	0-10
7.	Добірка 4 ігор-занять із застосуванням діагностичних, розвивальних і корекційних заходів, що можуть бути розміщені на сайті ЗДО	IV тиждень	0-15
8.	Ведення щоденника практики	Протягом практики	0-5
9.	Оформлення і своєчасне подання звітної документації про практику зі спеціалізації керівнику від фахової кафедри	Звітна конференція	0-5
	Всього		100

**ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА.
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА»**

Мета та завдання практики

Мета: поглиблення вузькопрофільних знань, удосконалення умінь і навичок відповідно до кваліфікаційних вимог посадових обов'язків асистента вихователя в інклюзивній групі.

Завдання:

- на основі знань з організації інклюзивної освіти та спеціальних дисциплін формувати вміння та навички забезпечення рівного доступу до якісної освіти в умовах інклюзивного освітнього середовища з дітьми дошкільного віку;
- на основі знань закономірностей психічного та фізичного розвитку дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами (ООП) та без них забезпечувати індивідуалізацію виховання та розвитку особистості;
- на основі теоретичних знань принципів, завдань, функцій та організації діяльності команди психолого-педагогічного супроводу та отриманих практичних навичок долучатися до оцінювання рівня досягнення кінцевих цілей навчання, передбачених індивідуальною програмою розвитку (ІПР);
- вчитися добирати оптимальні методи, прийоми, засоби, форми взаємодії з дітьми з урахуванням характеру індивідуально-психологічних особливостей дітей;
- формувати навички визначення цілей (довгострокових, короткострокових) та планування необхідних видів підтримки дитини з ООП;
- брати участь в організації освітнього процесу дитини з ООП;
- сприяти реалізації ІПР дитини з ООП;
- дотримуватися принципів етики професійної взаємодії в інклюзивному освітньому середовищі;
- вчитися надавати інформаційну підтримку батькам, педагогічним працівникам щодо особливостей розвитку дитини з ООП.

Місце проходження практики: інклюзивні групи закладів дошкільної освіти.

Основні результати та компетентності, які вони формують

Результати навчання	Компетентності
<p>ПР-01. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.</p> <p>ПР-03. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.</p> <p>ПР-07. Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.</p> <p>ПР-08. Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.</p> <p>ПР-10. Бути знайомим з програмою раннього втручання, розуміти можливості опори на нього в подальшій роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.</p> <p>ПР-16. Проектувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей, батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного розвитку дітей.</p> <p>ПР-18. Володіти технологіями організації розвивального</p>	<p>ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосовування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти, та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>КЗ-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>КС-10. Вміння складати Індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дітей з особливими освітніми потребами документи, бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.</p> <p>КС-15. Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.</p> <p>КС-16. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.</p> <p>КС-17. Здатність нести відповідальність за прийняття</p>

<p>предметноігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.</p> <p>ПР-19. Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.</p> <p>ПР-20. Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.</p> <p>ПР-21. Розробляти індивідуальні програми соціалізації й адаптації дітей раннього і дошкільного віку.</p> <p>ПР-22. Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку.</p>	<p>рішень у непередбачуваних умовах праці.</p> <p>КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.</p> <p>КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.</p> <p>КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.</p>
--	--

ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Зміст діяльності студентів-практикантів

Змістовий модуль 1. Ознайомлювальний (I тиждень)

Студенти дистанційно беруть участь в настановчій конференції, ознайомлюються зі змістом, завданнями, програмою проходження практики, обсягом залікових заходів, особливостями їх організації та проведення, вимогами щодо ведення щоденника практики та оформлення звітної документації.

Під час реалізації першого етапу студенти:

- ознайомлюються дистанційно із базою проходження практики, її матеріально-методичним забезпеченням, адміністрацією закладу, педагогічним та дитячим колективами, фахівцями, які забезпечують психолого-педагогічний супровід дітей з ООП (вивчають сайт, спілкуються з керівництвом ЗДО);
- вивчають досвід реалізації інклюзивних технологій у роботі з дітьми з ООП;
- вивчають та аналізують представлену на сайті документацію ЗДО, що забезпечує реалізацію основних засад інклюзивної дошкільної освіти, специфіку діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП та зміст співпраці з батьками;
- ознайомлюються із посадовою інструкцією асистента вихователя в інклюзивній групі, вивчають основні напрями роботи;
- аналізують розроблені ІПР командою психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП, вивчають рекомендації з розробки ІПР;
- розробляють індивідуальний графік проходження практики;

- беруть участь у складанні перспективного плану корекційно-розвивальної роботи, узгоджують його з вихователем групи та адміністрацією ЗДО.

Визначений план завіряється методистом (заступником директора з інклюзивної освіти) ЗДО і керівником практики від фахової кафедри.

Всі отримані результати аналітичної діяльності студент фіксує у щоденнику практики та відповідних додатках до документації. Під час першого тижня практики студенти активно вивчають особливі організації освітнього процесу в інклюзивній групі, діяльність асистента вихователя та асистента дитини з ООП. Визначають для аналізу форми роботи відповідно до ІПР дітей із ООП.

Змістовий модуль 2. Основний (II – III тижні)

На цьому етапі студенти-практиканти виконують обов'язки асистента вихователя в інклюзивній групі. Практиканти:

- планують освітню діяльність в інклюзивній групі, визначають необхідний обсяг допомоги вихователю під час реалізації завдань, передбачених планом роботи групи;
- забезпечують усі необхідні види підтримки вихователю під час проведення організаційних форм навчання дітей в групі і підтримки дитини з ООП;
- аналізують довгострокові цілі та короткострокові завдання ІПР дитини з ООП, розробляють рекомендації щодо необхідних змін;
- готують конспекти занять для дітей інклюзивної групи, використовуючи можливості дистанційних технологій комунікації;
- систематично переглядають заняття в інклюзивній групі, які представлені ЗДО у відкритому доступі;
- створюють добірку методів для діагностичного вивчення порушень психофізичного розвитку дітей і їх ООП;
- на основі аналізу даних обстежень, наданих інклюзивно-ресурсним центром (ІРЦ) розробляють рекомендації щодо гармонійного розвитку дитини з ООП;
- демонструють здатність створювати інклюзивне освітнє середовище групи, формулюють пропозиції щодо адаптації середовища групи до особливих потреб дітей;
- створюють добірку дидактичних посібників або ігрових, чи наочних матеріалів адаптованих до сенсорних та інших особливих потреб дитини;
- здійснюють розгорнутий аналіз 2 переглянутих форм роботи відповідно до ІПР дітей із ООП;
- оформлюють плани-конспекти 2 переглянутих відеозанять (в тому числі корекційно-розвивальних) відповідно до ІПР дітей із ООП;
- долучаються дистанційно до методичної та просвітницької роботи педагогічного колективу в контексті поширення інклюзивної практики;
- виготовляють наочні та роздаткові матеріали для роботи з дітьми;
- здійснюють підготовку добірку 4 практичних завдань для використання у роботі з дітьми із ООП, що можуть бути розміщені на сайті ЗДО.

Змістовий модуль 3. Контрольно-підсумковий етап (IV тиждень)

На заключному етапі проходження виробничої практики із додаткової спеціальності «Інклюзивна освіта» студенти:

- розробляють конспекти проведення 2 групових занять відповідно до ППР дітей з ООП, складених самостійно, та готують відео/аудіо супровід їх проведення;
- обговорюють в дистанційному форматі презентовані залікові форми роботи інших практикантів, беруть участь в обговоренні проведеного, обмінюються думками щодо особливостей здійснення освітнього процесу в умовах дистанційного навчання;
- представляють консультацію для батьків з урахуванням особливостей розвитку дитини з ООП у вигляді презентації і визначають можливості її розташування на сайті ЗДО або/та форумах для батьків.
- оформлюють відповідно до вимог звітну документацію щодо проходження практики та надсилають її керівникові практики від фахової кафедри.

Вимоги до звітної документації

Форми звітності студента про практику:

(вся документація надсилається студентом у електронному варіанті)

1. Щоденник практики.
2. Календарний графік проходження практики.
3. Календарний план освітнього процесу інклюзивної групи на 1 місяць.
4. Розгорнутий аналіз 2 переглянутих форм роботи відповідно до ППР дітей із ООП, з посиланням на електронний ресурс.
5. Плани-конспекти 2 переглянутих відеозанять (в тому числі корекційно-розвивальних) відповідно до ППР дітей із ООП (з посиланням на електронний ресурс).
6. Конспекти проведення 2 групових занять відповідно до ППР дітей з ООП, складених самостійно.
7. Добірка дидактичних посібників або ігрових, чи наочних матеріалів адаптованих до сенсорних та інших особливих потреб дитини (фотозвіт).
8. Добірка 4 практичних завдань для використання у роботі з дітьми із ООП, що можуть бути розміщені на сайті ЗДО.
9. Консультація для батьків з урахуванням особливостей розвитку дитини з ООП у вигляді презентації (5-7 слайдів).

Розподіл балів, які отримують студенти

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Термін виконання	Кількість балів
1.	Онлайнспостереження за роботою команди психолого-педагогічного супроводу, складання розгорнутого аналізу 2 переглянутих форм роботи відповідно до ІПР дітей із ООП, з посиланням на електронний ресурс.	І-ІІ тижні	0-10
2.	Оформлення календарного плану освітнього процесу інклюзивної групи на 1 місяць.	І тиждень	0-10
3.	Складання планів-конспектів 2 переглянутих відеозанять відповідно до ІПР дітей із ООП.	І-ІІ тижні	0-10
4.	Самостійне складання конспектів проведення 2 групових занять відповідно до ІПР дітей з ООП.	ІІ-ІІІ тижні	0-20
5.	Добірка 4 практичних завдань для використання у роботі з дітьми із ООП, що можуть бути розміщені на сайті ЗДО.	ІІІ тиждень	0-15
6.	Презентація до консультації для батьків дітей із ООП	ІV тиждень	0-10
7.	Фотозвіт добірки дидактичних посібників або ігрових, чи наочних матеріалів адаптованих до сенсорних та інших особливих потреб дитини.	ІІІ тиждень	0-15
8.	Ведення щоденника практики.	Протягом практики	0-5
9.	Оформлення і своєчасне подання звітної документації про виробничу практику керівнику від фахової кафедри.	Звітна конференція	0-5

Рекомендована література

1. Англійська мова для дошкільнят/Авт.-упор. Т.Д.Гнатюк/ - Тернопіль: Мандрівець, 2012. – 112с.
2. Артемова Л. В. Вчись граючись. Навколишній світ у дидактичних іграх дошкільників. — К.: Томіріс, 1995. — 112 с.
3. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / Науковий керівник: А. М. Богущ, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богущ А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. — К.: Видавництво, 2012. – 26 с. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-na-sajt-ostatochnij.pdf>
4. Барбелко Н.С. Іноземна мова у дошкільному закладі. – Житомир, 2009. – 248 с.Безпека життєдіяльності дошкільника / Хмельниц. облас. ін-т післядиплом. пед. освіти [та ін. ; упоряд.: Л. А. Грицюк, М. І. Каратаєва]. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2003. – 239 с.
5. Близнюк О.І., Панова Л.С. Ігри у навчанні іноземних мов: Посібник для вчителів. – К.: Освіта, 1997. – 64с.
6. Богданович М. В. Урок математики в початковій школі. Навчальний посібник / М. В. Богданович, Н. О. Будна, Г. П. Лищенко. – Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2004. - 208 с.
7. Бойко О. Особливості формування мовленнєвої активності у дітей на заняттях з іноземної (англійської) мови // Наукові записки Ніжинського державного університету ім. М.Гоголя. Психолого-педагогічні науки. Вип. №5. – Ніжин: НДУ ім. М.Гоголя, 2006. – ст.45-49
8. Вашуленко М.С. Українська мова і мовлення в початковій школі: метод. посібник / М. С. Вашуленко. – К.: Освіта, 2006.
9. Ващенко Г. Загальні методи навчання : підруч. / Григорій Ващенко. – К. : Укр. вид. спілка, 1997. – 441 с.
10. Віттенберг К.Ю., Білоущенко І.Б. Повний курс англійської мови в ДНЗ за Базовою програмою розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі». – Х.: Основа, 2010. – 398с.
11. Воронцова Е.А. Использование синтетической и аналитической наглядности в обучении английскому языку детей старшего дошкольного возраста : Автореферат дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02/ Е.А. Воронцова; Рос. гос. пед. ун-т им. А.И. Герцена. –Санкт-Петербург, 1999.-18 с.
12. Вронская И.В. Методика обучения дошкольников английскому языку в различных видах неречевой деятельности: автореф...канд.пед.наук: 13.00.02. – Санкт-Петербург, 1999. – 22с.
13. Гавриш Н. Інтегровані заняття: Методика проведення / Наталія Гавриш. – К. : Шк. світ, 2007. – 128 с.

14. Гранично допустиме навчальне навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форм власності: (затверджено наказом МОН України від 20.04.2015 р. № 446, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України від 13.05.2015 р. за № 520/26965) // Дошкільне виховання: Щомісячний науково-методичний журнал для педагогів і батьків Міністерства освіти і науки України. – 2015. – № 7. – С. 4-5.
15. Грєдинарова Е.М. Учебно-игровая деятельность как средство формирования и содержания познавательной готовности к овладению учебной деятельностью. – К., 1998г.
16. Данилова Л. Иностранные языки в раннем детстве.// www.mama-papa.com.ua/page/158.html
17. Данілавічюте Е. А. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник /Е.А. Данілавічюте, С. В. Литовченко; За заг. ред А. А. Колупаєвої. Київ: Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 360 с.
18. Дегальцева Т.Н. Использование игры-драматизации при обучении иностранному языку детей дошкольного возраста/ Т.Н. Дегальцева // Оптимизация образовательного процесса в дошкольных учреждениях. - Шадринск, 1999. - С. 94-101
19. Дем'яненко О.Є. Фонетична робота з дітьми старшого дошкільного і молодшого шкільного віку в умовах багатомовності (фрагменти занять і уроків на матеріалі української, російської й англійської мов). – Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2005. – 92с.
20. Державний стандарт початкової освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti>
21. Димент А.Л., Тер-Аванесова С.А. Пьесы, игры, диалоги, короткие рассказы, стихи, песни, загадки, головоломки на английском языке. – М, 1960.
22. Дитина. Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту: О.В. Огнев'юк, К.І. Волинець; наук. кер. програмою: О. В. Проскура, Л. П. Кочина, В. У. Кузьменко, Н. В. Кудикіна ; авт. кол.: Г. В. Беленька, Е. В. Белкіна, О. Л. Богініч, Н. І. Богданець-Білокаленко, С. А. Васильєва, М. С. Вашуленко [та ін.] / Мін. осв. і наук., мол. та спорту України, Головн. упр. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА), Київ. ун-т. ім. Б. Грінченка. – 3-є вид., доопр. та доп. – К. : Київ. ун-т. ім. Б. Грінченка, 2012. – 492 с.
23. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
24. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
25. Довідник учителя-логопеда / Авт.-упор. Лупінович С.М. – Тернопіль: Мандрівець, 2008. – 112 с.

26. Дружинин В. Н. Структура и логика психологического исследования. — М., 1994. — 163 с.
27. Загородня Л.П., Бояринцева О.В. Застосування невербальних засобів спілкування в навчанні дітей старшого дошкільного віку англійської мови // Оновлення змісту та форм дошкільної і початкової освіти України. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. — Миколаїв: МДУ, 2003. — ст.269-276
28. Заєркова Н. В. Індивідуальне оцінювання дітей з особливими освітніми потребами. Технологія «портфоліо» [електронний ресурс]. Канадсько-український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими освітніми потребами в Україні» [електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.education-inclusive.com>
29. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-1>
30. Закон України «Про дошкільну освіту» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>
31. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
32. Засенко В. В. Сучасні проблеми теорії і практики навчання дітей з особливими потребами [електронний ресурс]. — Режим доступу: https://canada-ukraine.org/ukr.Jornal_V1.htm
33. Збірник ігор для дошкільнят / [упоряд. Т. Вороніна]. — К.: Шкільний світ, 2005. — 127 с.
34. Зимняя И.А. Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке — 2-е издание. — М.: Просвещение, 1985. — 160с.
35. Індивідуальна програма розвитку дитини з особливими освітніми потребами режим доступу: <https://www.pedrada.com.ua>
36. Індивідуальна програма розвитку. Методичні матеріали. Укл. Луценко І., Заєркова Н. - К.: «Плеяди», 2015. — 24 с.
37. Казачінер О.С. Усі заняття з англійської мови в ДНЗ (за базовим компонентом дошкільної освіти). — Х.: Вид. група «Основа», 2014. — 285с.
38. Каше Г.А. Подготовка к школе детей с недостатками речи. — М.: «Просвещение», 1985.
39. Кирей І. Ф. Методика викладання каліграфії в початковій школі: Навчальний посібник / І. Ф. Кирей, В. А. Трунова. — К. : Рад. школа, 1994.
40. Коваль Г. П. Методика викладання української мови: [навчальний посібник для студентів педінститутів, гуманітарних університетів, педагогічних коледжів] / Г. П. Коваль, Н. І. Деркач, М. М. Наумчук. — Тернопіль: Астон, 2008. — 287 с.
41. Колупаєва А. А. Вступ до інклюзивної освіти: навчальний курс. - К., 2010.
42. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія. К.: Саміт-Книга, 2009. — 272 с.

43. Колупаєва А. А. Професійне співробітництво в інклюзивному начальному закладі: навчально-методичний посібник. К. : видавнича група «А.С.К.», 2012. 197 с.
44. Компанець Н. М., Луценко І. В. Моделювання індивідуального розвитку дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного ДНЗ : навчально-методичний посібник. – К., 2017. – 66 с.
45. Кравцова Е. Е. Психологические проблемы готовности детей к обучению в школе. — М.: Педагогика, 1991. — 152 с.
46. Крива Н. Психолого-педагогічне проектування діяльності дошкільників як засіб комплексної реалізації освітніх завдань [Текст] / Н. Крива // Вихователь-методист дошкільного закладу : Щомісячний спеціалізований журнал. – 2015. – № 2. – С. 42-48.
47. Кривоніс М. Л. Моніторинг основних компетенцій дітей старшого дошкільного віку. Журнал та Стимульний матеріал / М. Л. Кривоніс, О. Л. Дроботій. – Х. : Вид-во «Ранок», 2015. – 96 с.
48. Крутій К. Діяльнісна модель заняття : [авт. концепт. модель організації заняття] / Катерина Крутій // Дошкіл. виховання. – 2006. – № 7. – С. 16–19
49. Кузьменко В. Батьки: словничок психолога: методика вивчення взаємин батьків і дітей / Віра Кузьменко // Дошкіл. виховання. – 1995. – № 9. – С. 18–19.
50. Кузьменко В. У. Розвиток індивідуальності дитини 3–7 років : [монографія] / В. У. Кузьменко; [наук. ред. І. Д. Бех]; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Київ. міськ. пед. ун-т ім. Б. Д. Грінченка [та ін.]. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. – 353 с.
51. Куликов Л. В. Психологическое исследование: Методол. рек. по проведению. — СПб., 1994. — 142 с.
52. Кулікова І.А. Англійська мова для дітей дошкільного віку: програма та методичні рекомендації. - Тернопіль: Мандрівець, 2015. - 48 с.
53. Літературне читання: програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 2 – 4 класи (оновлена) [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
54. Логопедия: учебник для студ. дефектол. фак. пед. высш. учеб. заведений / Под ред. Л.С. Волковой. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: ВЛАДОС, 2007. – 703 с.
55. Логопедія: підручник / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 376 с.
56. Марінушкіна О. Є. Порадник практичного психолога / О. Є. Марінушкіна, Ю. О. Замазій.— Х.: Вид. група «Основа», 2007.— 240 с.
57. Марінушкіна О. Є. Порадник практичного психолога / О. Є. Марінушкіна, Ю. О. Замазій.— Х.: Вид. група «Основа», 2007.— 240 с.
58. Марченко І.С. Спеціальна методика початкового навчання української мови (логопедична робота з корекції порушень мовлення у дошкільників) / І. С. Марченко. – К., 2010. – 288с.

59. Марчій-Дмитраш Т.М. Навчання іноземної мови дітей дошкільного віку: навчально-методичний посібник. – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2015. – 64с.
60. Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів / Л. Масол, О. Гайдамака, Е. Белкіна, О. Калініченко, І. Руденко. – Х. : „Ранок”, 2006. – 256 с.
61. Матвієнко О. В. Виховання молодших школярів: теорія і технологія / О. В. Матвієнко – К.: ВД «Стилос», 2006. – 543 с.
62. Матюха Г.В. Проблема навичок і вмінь усного спілкування у навчанні дітей старшого дошкільного віку іноземних мов // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету ім. П.Д.Осипенко (Педагогічні науки). – №1. – Бердянськ: БДПУ, 2007. – с. 43
63. Машовець М.А. Теоретичні засади формування готовності до педагогічної взаємодії з батьками у майбутніх вихователів // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). – №2. – Бердянськ: БДПУ, 2005. – 198 с.
64. Методичні рекомендації МОН України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами.
65. Миролюбов А.А. Грамматико-перекладной метод // Иностранные языки в школе. – №4. - 2002. – с.26-29.
66. Миролюбов А.А. Натуральный метод // Иностранные языки в школе. - №5. - 2002. – с.26-29.
67. Миролюбов А.А. Прямой метод // Иностранные языки в школе. - №6. - 2002. – с.15-17.
68. Миролюбов А.А. Смешанный метод // Иностранные языки в школе. - №3, 2003г. – ст.32-33, 43.
69. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі : навчально-методичний посібник / Колупаєва А. А., Таранченко О. М. - Харків: Ранок, 2019. – 304 с.
70. Навчання і виховання учнів 1 класу: Методичний посібник для вчителів / Упор. Савченко О. Я. - К. : Початкова школа, 2002. – 464 с.
71. Навчання і виховання учнів 2 класу: Методичний посібник для вчителів / Упор. Савченко О. Я. - К. : Початкова школа, 2003. – 608 с.
72. Навчання і виховання учнів 3 класу: Методичний посібник для вчителів / Упор. Савченко О. Я. -К. : Початкова школа, 2004. – 512 с.
73. Навчання і виховання учнів 4 класу: Методичний посібник для вчителів / Упор. Савченко О. Я. - К. : «Початкова школа» , 2005. – 640 с.
74. Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ : навчально-методичний посібник / Компанець Н. М., Луценко І. В., Коваль Л. В. Київ : «Апостол», 2018. 100 с.
75. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М. Порошенко. Київ, 2018. – 252 с.

76. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти. Навчально-методичний посібник / За ред. Г. С. Тарасенко. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. – 320 с.
77. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку / [авт.-упоряд.: А. П. Бурова]. – Тернопіль : Мандрівець, 2010. – 256 с.
78. Основи інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник / За заг. ред. Колупаєвої А. А. Київ: «А.С.К.», 2012. – 308 с.
79. Пентилюк М. І. Методика навчання української мови у таблицях і схемах: навчальний посібник / М. І. Пентилюк, Т. Г. Окунович. – К.: Ленвіт, 2006. – 134 с.
80. Петрова Ж. Г. Використання інтернет-ресурсів як засіб підвищення рівня педагогічної культури батьків дітей дошкільного віку / Ж. Г. Петрова // Проблеми освіти : наук.-метод. зб. / Ін-т інновац. технологій і змісту освіти [та ін.]. – К.: 2006. – Вип. 49. – С. 155–160.
81. Піроженко Т. О. Розвивальні ігри та вправи для дітей третього-четвертого року життя / Т. О. Піроженко, С. О. Ладивір, І. І. Карабаєва, Т. Л. Гурковська. – Тернопіль : Мандрівець, 2012. – 64 с.
82. Планування спрямоване на кожного учня : посібник з розроблення та впровадження індивідуальних навчальних планів. – Київ : Паливода А. В., 2012. – 86 с.
83. Повалєва М. А. Полный справочник: настольная книга логопеда / М. А. Повалєва. – М., 2010. – 603 с.
84. Полонська Т. К. Навчання іноземної мови // Методичні рекомендації до програми виховання дітей дошкільного віку «Малютко». – К., 1993. – С. 124 – 136.
85. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. І. Поніманська. – К. : «Академвидав», 2015. – 448 с.
86. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта : навчально-методичний посібник. Київ.: ТОВ «Агентство «Укрсім», 2019. – 300 с.
87. Практикум з психодіагностики. — 2-ге вид., виправ. і допов. / Уклад.: О. О. Музика та ін. — Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка, 2000. — 160 с.
88. Практикум по экспериментальной и прикладной психологии / Под ред. А. А. Крылова. — СПб., 1997.
89. Практическая психодиагностика: Методики и тесты / Ред.-сост. Д. Я. Райгородский. — Самара, 1998.
90. Прищепа О. Ю. Навчання письма в 1 класі: посіб. для вчителя / О. Ю. Прищепа. – К.: Освіта, 2004.
91. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України : від 25.06.2013 р., № 344/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
92. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. – Тернопіль: Мандрівець, 2012. – 264 с.

93. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт»: затв. наказом М-ва освіти і науки молоді та спорту України від 21.05.2012 р. № 604 // Палітра педагога. – 2012. – №3. – С. 4-39.
94. Протасова Е.Ю., Райхштейн А.А. Интерактивные игры в обучении второму языку дошкольников // Иностранные языки в школе. - №6. – 1996. – ст. 21-25
95. Рібцун Ю. В. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення : програмно-методичний комплекс / Ю. В. Рібцун. – К. : Кафедра, 2013. – 252 с.
96. Рібцун Ю. В. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ: програмно-методичний комплекс/ Ю. В. Рібцун. – К. : Освіта України, 2011. – 292 с.
97. Рібцун Ю. В. Професійний довідник учителя-логопеда дошкільного навчального закладу. – Х.: Вид. група «Основа», 2012. – 239 с.
98. Рогов Е. И. Настольная книга практического психолога в образовании. — М., 1995.
99. Роман С.В., Штакина Д.А., Коломинова О.А. Учим детей речевому общению /на материале английского языка/. – Горловка: ГГПИИЯ. – 1993. – 201с.
100. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи : підруч. / О. Я. Савченко. – К. : Грамота, 2012. – 504 с.
101. Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової освіти: посібник для вчителів і методистів навчання / О. Я. Савченко. – 2-ге вид., доповн., переробл. – К. : Богданова А. М., 2009. – 226 с.
102. Сапун Г.М. Уроки навчання грамоти / Г. М. Сапун. – Тернопіль: Підручники і посібники, 1998.
103. Середовище, що належить дітям: poradnik для педагогів закладів дошкільної освіти / За заг. ред. Засенка В. В. – К., 2019. – 67 с.
104. Скребец В. А. Психологическая диагностика: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 1999. — С. 7–22.
105. Смольникова Г. Метод проектів у роботі з батьками / Г. Смольникова // Дошкільне виховання : Щомісячний науково-методичний журнал для педагогів і батьків Міністерства освіти і науки України. – 2015. – № 1. – С. 16-19.
106. Соботович Е. Ф. Концепції стандарту спеціальної освіти дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення / Е. Ф. Соботович. // Дефектологія .- 2002.- № . С. 2-7.
107. Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами /За заг. ред. Н. Ф. Софій. – К.: «Плеяди», 2015. – 216 с.
108. Тарапака Н. В., Кашуба Л. В. Інклюзія в дошкільлі: розвиток дітей із психофізичними вадами в умовах реалізації Базового компонента дошкільної освіти : навчально-методичний посібник. – Кіровоград, 2013. – 140 с.

109. Теорія і практика інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / Упор. Бондар К. М. – Кривий Ріг : Видавництво ФО-П Чернявський Д. О., 2019. – 170 с.
110. Терещенко І. Портфоліо – скарбничка успіхів та досягнень дитини / І. Терещенко // Вихователь-методист дошкільного закладу : Щомісячний спеціалізований журнал. – 2016. – № 3. – С. 24-28.
111. Тимофеева О. О. Затія-дивоглядія: Як зробити ляльковий театр другом кожної дитини / авт.-упор. : О. О. Тимофеева, О. В. Борисенко. – Вид. 2-ге, змін. та доповн. – Тернопіль : Мандрівець, 2014. – 176 с.
112. Трофименко Л. І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ: програмно-методичний комплекс / Л. І. Трофименко.- К.: Актуальна освіта, 2007. – 120 с.
113. Українська мова з методикою навчання в початкових класах. Інтегрований курс / [за ред. А.П.Каніщенко, Г.О.Ткачук]. – К.: Промінь, 2003. – 232 с.
114. Українська мова: навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 1 – 4 класи (оновлена) [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
115. Филатов В.М., Филатова Е.Г. Теория и практика раннего обучения иностранным языкам: учеб. пособие для педколледжей и яз. педвузов. – Ростов н/Дону: АНИОН, 1999. – 384с.
116. Швайка Л. А. Інклюзія в ЗДО : навчально-методичний посібник. – Київ : Основа, 2019. – 144 с.
117. Шишкова и.А., Вербовская М.Е. Английский для малышей/ под.ред. А.Н. Бонк. – М.: Росмэн, 2002. – 192с.
118. Шкваріна Т.М. Англійська мова для дітей дошкільного віку (програма, методичні рекомендації): навчальний посібник для вчителів раннього навчання англійської мови, студентів вищ. пед. навч. закладів. – Умань: Видавничо-поліграфічне підприємство, 2003. – 120с.
119. Щербакова К.Й., Сидельникова О.Д. Технологія особистісно орієнтованого навчання дошкільників іноземної мови // Наукові записки Ніжинського державного університету ім. М.Гоголя. Психолого-педагогічні науки. Вип. №5. – Ніжин: НДУ ім. М.Гоголя, 2006. – ст.70-73
120. Якименко С. І. Інтегрована система – система розвитку, навчання і виховання (дошкільника) / С. І. Якименко // Нові технології навчання: наук.-метод. зб. / Наук.-метод. центр вищої освіти [та ін.]. – К., 2000. – Вип. 28. – С. 119-130.

Інформаційні ресурси:

1. isprukr.org.ua /розділ «Інклюзивне навчання»
2. mon.gov.ua /розділ «Інклюзивне навчання»
3. www.education-inclusive.com
4. www.unicef.org

5. www.ussf.kiev.ua
6. Департамент освіти і науки, молоді та спорту міста Києва – <http://don.kievcity.gov.ua/>
7. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського – <http://www.dnpb.gov.ua/>
8. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти – www.iitzo.gov.ua
9. Комітет з питань освіти і науки – <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/index>
10. Наукова бібліотека НПУ імені М.П. Драгоманова – <http://lib.npu.edu.ua/>
11. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua/>
12. [Нова українська школа – http://nvs.org.ua/](http://nvs.org.ua)
13. Освітній портал – <http://www.osvita.org.ua/>
14. Освітній портал «Педагогічна преса» (Вебінар-семінар «Практичне застосування кваліметричної моделі оцінювання рівня розвитку дитини старшого дошкільного віку») – <http://pedpresa.ua/142867-vebinar-44.html>
15. Освітянська мережа України – http://www.ednu.kiev.ua/index_u.htm
16. Портал Знань – <http://www.znannya.org/>
17. Українська педагогіка – <http://ped.sumy.ua/>
18. Урядовий портал – <http://www.kmu.gov.ua/control/>
19. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти – www.iitzo.gov.ua
20. Комітет з питань освіти і науки – <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/index>
21. Міністерство освіти і науки України – <http://www.mon.gov.ua/>
22. Наукова бібліотека НПУ імені М.П. Драгоманова – <http://lib.npu.edu.ua/>